
Slávnostné stretnutie pri príležitosti 10. výročia prvej úspešnej transplantácie srdca na Slovensku

V noci z 20. na 21. marca 2008 uplynulo desať rokov od udalosti, ktorá významne zmenila osud mnohých ľudí. Presne pred 10 rokmi sa v Slovenskom ústave srdcových a cievnych chorôb [v súčasnosti Národný ústav srdcových a cievnych chorôb (NÚSCH)] uskutočnila prvá úspešná transplantácia srdca (HTx) v Slovenskej republike (SR).

Tomuto činu predchádzalo niekoľko rokov svedomitej prípravy, aby sa vytvorili podmienky na zdarnú realizáciu tohto náročného výkonu, aby prvá HTx nebola zároveň aj posledná, a nešlo by iba o ojedinelú senzáciu.

Našťastie zodpovedná príprava transplantáčného programu a jeho aplikácia do praxe zaistili, že HTx sa aj na Slovensku stala štandardnou liečebnou metódou zachraňujúcou životy ľudí s pokročilým srdcovým zlyháváním.

Významný medzník v dejinách slovenskej medicíny – 10. výročie prvej úspešnej HTx – slávil na pôde NÚSCH dňa 20. marca 2008. Slávnostné stretnutie sa konalo za účasti odborníkov (transplantológov, kardiológov, kardiochirurgov, anesteziológov a profesionálov z ďalších odvetví), vzácnych hostí [predstavitelov Ministerstva zdravotníctva (MZ), Slovenskej zdravotníckej univerzity (SZU) a odborných spoločností] a pacientov s transplantovaným srdcom. Záštitu nad podujatím prevzal vtedajší minister zdravotníctva Ivan Valentovič.

Na úvod pozdravil slávnostné zhromaždenie generálny riaditeľ NÚSCH Ing. Mongi Msolly, MBA:

„Dovoľte, aby som vás privítal na dnešnom slávnostnom stretnutí pri príležitosti 10. výročia prvej úspešnej transplantácie srdca v ére samostatnej Slovenskej republiky.

Osobitne vítam vzácnych hostí – zástupkyňu Ministerstva zdravotníctva SR doktorku Adrianu Liptákovú, dekanu Fakulty ošetrovateľstva SZU profesorku Danu Farkašovú, prezidenta Slovenskej kardiologickej spoločnosti profesora Jána Murína a prezidenta Slovenskej transplantologickej spoločnosti doktora Róberta Rolanda.

Novodobá história transplantácie srdca na Slovensku siaha do roku 1994. Otcou myšlienky a zakladateľom systematického transplantáčného programu je profesor Juraj Fabián, ktorý bol v tom čase riaditeľom ÚKVCH. V spolupráci s ďalšími odborníkmi vytvoril všetky podmienky pre úspešnú realizáciu tohto náročného medicínskeho výkonu v našom ústave. Po štyroch rokoch zodpovednej prípravy sa myšlienka stala skutočnosťou. V noci z 20. na 21. marca 1998 chirurgický tím pod vedením profesora Viliama Fischera uskutočnil prvú úspešnú transplantáciu srdca na Slovensku. Intenzívnu starostlivosť zabezpečovala primárka I. Olejárová so svojím pracovným kolektívom.

O fungujúcom transplantáčnom programe svedčí skutočnosť, že odvtedy sa v NÚSCH vykonalo ďalších 98 transplantácií. Na komplexnej starostlivosti o pacientov pred, počas a po transplantácii sa primárne podieľajú lekári a zdravotnícky personál troch pracovísk ústavu: Oddelenia zlyhávania a transplantácie srdca, Kliniky srdcovej chirurgie a Oddelenia anesteziológie a intenzívnej medicíny. Samozrejmosťou je spolupráca s ďalšími oddeleniami a laboratórnymi a vyšetrovacími zložkami. Veľmi dôležitá je kooperácia s mimoústavnými inštitúciami, predovšetkým s odberovými centrami, ktoré zaistujú starostlivosť o darcu a adekvátnu kvalitu odobraných orgánov.

Transplantačný program je nielen medicínsky, ale aj organizačne a ekonomicky náročný projekt. Jeho existencia by nebola možná bez podpory Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky a finančného krytia zdra-

votnými poisťovňami. Tieto dva faktory sú nevyhnutné aj pre rozvoj ďalších moderných liečebných postupov, ktoré úzko súvisia s transplantáčným programom. Najnovšie k nim patria implantácie podporných mechanických systémov – tzv. čerpadiel, ktoré sa od septembra 2007 realizujú aj v našom ústave. Podporné systémy umožnia chorým v konečnom štádiu srdcového zlyhávania prežiť obdobie čakania na vhodný darcovský orgán a dočkať sa transplantácie srdca.

Na záver mi dovoľte osobitne pozdraviť prítomných pacientov s transplantovaným srdcom. Chcel by som vyzdvihnúť ich nesmiernu odvahu bojovať proti nepriazni osudu a vôľu žiť, lebo bez týchto atribútov by akákoľvek medicína bola úplne bezmocná.“

Po týchto slovách vystúpila zástupkyňa Ministerstva zdravotníctva SR MUDr. Adriana Liptáková, PhD., ktorá tlmočila pozdrav ministra Ivana Valentoviča generálnemu riaditeľovi NÚSCH:

„Pripomíname si významnú medicínsku udalosť, keď chirurgický tím pod vedením profesora Viliama Fischera transplantoval srdce 58-ročnému príjemcovi. Systematický program transplantácie srdca na Slovensku sa začiatkom 90. rokov minulého storočia sformoval vďaka profesorovi Jurajovi Fabiánovi, ktorý viedol skupinu odborníkov. Aj vďaka nim je dnes Národný ústav srdcových a cievnych chorôb slovenským centrom transplantácie srdca u dospelých a do dnešného dňa sa tu zrealizovalo 99 transplantácií srdca.

Stretnutia tohto typu dokazujú, že máme zdravotníckych pracovníkov, ktorí vedú efektívne využiť finančné prostriedky v prospech pacientov a zároveň robia všetko pre to, aby im poskytli špičkovú zdravotnú starostlivosť. Vy sami najlepšie viete, že nie vždy je to jednoduché. Čo je však pozitívne, Vaše úsilie vysoko hodnotia samotní pacienti. Je známe, že počet chorých, ktorí potrebujú transplantáciu srdca, sa celosvetovo zvyšuje, Slovensko nevyvíjajúc. Pozitívnu správou je, že počet výkonov v roku 2007 sa v porovnaní s predchádzajúcimi dvoma rokmi dvojnásobne zvýšil. Aj keď – rovnako ako vo svete – problémom je nedostatok vhodných darcov.

Dovoľte mi, aby som vyslovil slová uznania a vďaky všetkým pracovníkom Vášho ústavu. Želám Vám veľa zdravia a úspechov.“

Pozdravnú reč predniesla aj dekanka fakulty ošetrovateľstva SZU prof. Dana Farkašová, CSc., prezident Transplantologickej spoločnosti MUDr. Róbert Roland a prezident Slovenskej kardiologickej spoločnosti prof. MUDr. Ján Murín, CSc. (**obrázok 1**), ktorého časť príhovoru uverejňujeme:

„Ďakujem za pozvanie, veľmi si to vážim. Problémom dnešnej doby je „ČAS“. Všetci ho máme nedostatok. Nedá sa kúpiť, len ho niekde ušetriť. Spomínam to najmä preto, že som si ani nevšimol, že od prvej úspešnej transplantácie srdca na Slovensku ubehla už jedna dekáda.

Teším sa z úspechov slovenskej kardiológie, a teda i tímu transplantológov pod vedením prof. MUDr. J. Fabiána, DrSc. Nemôžem nespomenúť, že bez jeho príchodu z Prahy na Slovensko by sme s istotou tak ďaleko neboli. Patrí mu preto naša vďaka za túto prácu a jeho nasadenie. Samozrejme, že vďaka patrí celému tímu – kardiológov, kardiochirurgov a anesteziológov, ostatných kolegov (imunológ, biochemik, konziliár), ale i sestier, psychológov.

Osud pacientov po transplantácii srdca je nesporne lepší, nielen z pohľadu kvality života, ale i z pohľadu trvania života. Preto je mimoriadne dôležité, že sme na Slovensku zaviedli i túto liečebnú modalitu.

Dovoľte sa ešte raz kolektívu transplantológov poďakovať a popriať im dostatok energie, aby projekt transplantácií srdca ďalej rozvíjali.“

Obrázok 1 Prezident Slovenskej kardiologickej spoločnosti prof. MUDr. Ján Murín, CSc.

Obrázok 2 Pozvanie na slávnostné stretnutie prijalo 69 pacientov po transplantácii srdca

Po prejavoch hostí nasledovala odborná časť programu, v ktorej prezentovali medicínske pohľady na transplantačný program jeho zakladateľ prof. MUDr. Juraj Fabián, DrSc. a kardiochirurg prof. MUDr. Viliam Fischer, CSc.

Stretnutia sa zúčastnilo 69 pacientov po HTx (**obrázok 2**), ktorí sa s ostatnými účastníkmi delili o svoje pocity a opísali, ako sa im život po operácii zmenil. Veľmi pôsobivá bola obrazová prezentácia muža rok po transplantácii srdca, ktorý ukazoval zábery z vlastných vysokohorských túr v potransplantačnom období (**obrázok 3**).

Prejav jedného z tých, ktorí dostali novú šancu na život uvádzame:

„ ... som piaty transplantovaný pacient, ktorý bol operovaný pred desiatimi rokmi. Po infarkte v roku 1994 sa môj zdravotný stav neustále zhoršoval. Tak sa vykryštalizovalo jediné prijateľné východisko, a to transplantácia, a ja som sa dostal do transplantačného programu.

V deň, keď sa uskutočnila prvá transplantácia na Slovensku, som ležal v nemocnici v izbe, kde pripravovali prvého pacienta na transplantáciu. Očakávanie bolo ohromujúce, každý dúfal, že sa operácia podarí, lebo bola nádejou pre nás všetkých čakajúcich na tento zákrok. Operácia sa vydarila a otvorila nám cestu k uzdraveniu.

Prišiel 9. júl 1998, keď mi oznámili, že sa našiel vhodný darca, ktorého srdce svojimi parametrami zodpovedá tomu môjmu. Pocity boli neopísateľné. Z prvého pocitu šťastia, že som sa dožil, až po pocity strachu a obavy o svoj život. Prípravy na operáciu trvali až do večerných hodín. O samotnej operácii môžu hovoriť iba lekári, ktorí boli pri nej.

Som šťastný, že patríam medzi tých, ktorým osud doprial dožiť sa dnešných dní, pretože boli chvíle, kedy som už nedúfal. Boli noci, ktoré som presedel v kresle, lebo som poležiaci nemohol dýchať. Pľúca sa plnili vodou. Tlak krvi som mal 80/40. Nejedol som a nespál. Schudol som 20 kg. Ale hovorí sa, že nádej umiera posledná, a preto som veril v uzdravenie. Veril som šikovným rukám chirurgov a celému tímu zdravotného personálu, ktorí bojovali o môj život.

Po operácii ma premiestnili na Transplantačné oddelenie, kde sa staral o mňa veľmi obetavý personál, až do prepustenia do domácej liečby.

Zo začiatku ma pozývali na kontrolu veľmi často – každý mesiac, potom každý druhý, potom štvrtročne a teraz už len jedenkrát ročne. Do minulého roka som absolvoval 31 biopsií.

Môj život je plnohodnotný a šťastný a za to všetko ďakujem pracovníkom Národnému ústavu srdcových a cievnych chorôb.“

Po príhovoroch a odborných prezentáciách nasledoval kultúrny program, v ktorom vystúpili študenti bratislavského konzervatória.

Obrázok 3 Pacient rok po transplantácii srdca na vysokohorskej túre

Oficiálnu časť slávnostného stretnutia ukončil generálny riaditeľ NÚSCH. Okrem iného poďakoval všetkým, ktorí sa o prípravu a zdarnú realizáciu programu HTx zaslúžili a stále sa o rozvíjanie tejto problematiky usilujú. Osobitnú vďaku vyjadril zakladateľovi programu – pro-

Obrázok 4 Generálny riaditeľ NÚSCH Ing. Mongi Msolly, MBA, odovzdáva symbolické srdce prof. MUDr. Jurajovi Fabiánovi, DrSc.

fesorovi Fabiánovi, ktorému odovzdal symbolické srdce vo forme umeleckého diela zo skla (**obrázok 4**).

Nasledovala tlačová konferencia s priamym prenosom v televízii TA3, kde na otázky zástupcov médií odpovedali Ing. Mongi Msolly, MBA, prof. MUDr. Juraj Fabián, DrSc. a prof. MUDr. Viliam Fischer, CSc.

Ako spomienku na tento deň dostali pacienti po HTx drobné s pomienkové predmety.

Priebeh oslavy desiateho výročia 1. úspešnej HTx bol určite pre všetkých zúčastnených – organizátorov, hostí a pacientov – príjemnou a možno aj užitočnou skúsenosťou.

MUDr. Ivana Šoóšová, PhD.
vedecká sekretárka Pracovnej skupiny Transplantácie
srdca a pľúc SKS